

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра загальної психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

_____

“ _____ ” _____ 20__ р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Методологічні проблеми психології

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Галузь знань 05 соціальні і поведінкові науки

Спеціальність 053 психологія

Освітня програма психологія

Вид дисципліни обов'язковий

Факультет психології

2018 / 2019 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету психології

“ _____ ” _____ 20__ року, протокол № _____

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Заїка Є.В., к.психол.н., доцент кафедри загальної психології.

Програму схвалено на засіданні кафедри загальної психології

Протокол від “ _____ ” _____ 20__ року № _____

Завідувач кафедри загальної психології

_____

(підпис)

Іванова О.Ф.

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією факультету психології

Протокол від “ _____ ” _____ 20__ року № _____

Голова методичної комісії _____

_____

(підпис)

Гімасва Ю.А.

(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Методологічні проблеми психології” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 053 - психологія

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

З’ясування студентами ролі методології у розвитку психологічної теорії, а також оволодіння знаннями про методологічні проблеми у психології.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

засвоєння студентами основних методологічних принципів психології, ключових категорії та понять, оволодіння навичками теоретико-методологічного аналізу

1.3. Кількість кредитів – 3

1.4. Загальна кількість годин – 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
<u>Нормативна</u> / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
2-й	2-й
Лекції	
32 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	
год.	год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
58 год.	80 год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

- здійснювати теоретико-методологічний аналіз теоретичної та практичної проблеми;
- вільно користуватися категоріальним апаратом наукової психології;
- вирішувати прикладні, теоретичні та методологічні наукові проблеми.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Фундаментальні засади науки психології

Тема 1. Основні поняття, проблеми та принципи сучасної психології

Предмети вивчення у сучасній психології, методи, характеристика течій у рамках психології. Коло проблем, які є у компетенції науки психології. Знайомство з основними принципами психології.

Тема 2. Закономірності розвитку психології як науки, наукові кризи та засоби їх подолання

Причини кризових ситуацій у психології протягом її історії як науки. Альтернативи щодо їх подолання.

Розділ 2. Структура наукової концепції

Тема 3. Характеристика та взаємозв'язок методологічного, теоретичного, методичного та фактичного рівнів науки

Введення понять методичного, теоретичного, методологічного та фактичного рівнів науки. Взаємозв'язок цих рівнів у психології.

Тема 4. Методологічний аналіз класичних та сучасних психологічних концепцій

Розгляд класичних та сучасних психологічних концепцій. Здійснення на виділених концепціях методологічного аналізу.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Фундаментальні засади науки психології												
Тема 1. Основні поняття, проблеми та принципи сучасної психології	22	8				14	23	3				20
Тема 2. Закономірності розвитку психології як науки, наукові кризи та засоби їх подолання	23	8				15	22	2				20
Разом за розділом 1	45	16				29	45	5				40
Розділ 2. Структура наукової концепції												
Тема 3. Характеристика та взаємозв'язок методологічного, теоретичного, методичного та фактичного рівнів науки	22	8				14	23	3				20
Тема 4. Методологічний аналіз класичних та сучасних психологічних концепцій	23	8				15	22	2				20
Разом за розділом 2	45	16				29	45	5				40
Усього годин	90	32				58	90	10				80

4. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Теми 1,2,3,4: Підготовка до лекцій із використанням конспектів та літературних джерел	29	40
2	Теми 1,2,3,4: Підготовка до поточних контрольних робіт за темами	29	40
	Разом	58	80

5. Методи контролю

До методів контролю належать поточні контрольні роботи, а також підсумковий контроль – письмовий екзамен, який відбиває ступінь засвоєння теоретичних принципів зв'язку мозку та психіки, а також здатність до нейропсихологічної діагностики та корекції, вміння розробляти та використовувати нейропсихологічні розвивальні програми.

За кожною з тем студенти пишуть поточні контрольні роботи.

6. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання				Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання	Разом	Екзамен (залікова робота)	Сума
Розділ 1	Розділ 2							
T1	T2	T3	T4					
15	15	15	15	-	-	30	70	100

T1, T2 ... – теми розділів.

Критерії оцінювання знань поточного контролю і екзамену

Критерії оцінки поточних контрольних робіт

Оцінюються відповіді на два запитання, для кожного з двох питань

Перше питання:

15 балів – повне викладення теоретичного питання, яке демонструє знання основної і допоміжної літератури. Відповідь чітко і логічно побудована, містить висновок.

12 балів – повне викладення теоретичного питання, яке демонструє знання основної літератури. Відповідь містить висновок.

8 балів – неповне викладення теоретичного питання. Відповідь містить узагальнення.

4 балів – неповне викладення теоретичного питання. Відповідь фрагментарна, немає висновку або узагальнення.

0 балів – відповідь відсутня.

Завданням підсумкового семестрового контролю є перевірка результатів засвоєння студентами програмного матеріалу в цілому, систематизація і узагальнення набутих знань та вмінь.

Формою проведення підсумкового семестрового контролю є іспит, що проводиться у письмовій формі. Підсумковий контроль складається з трьох питань і оцінюється 70 балами, 24 балів – перше запитання, 23 балів – друге і третє.

Перше питання носить узагальнений теоретичний характер і відповідає одному з питань, що викладались у лекційній частині даного курсу.

Друге питання має більш конкретний характер і потребує ще приведення прикладу, який студент повинен придумати для ілюстрації даного теоретичного положення.

Третє питання стосується інформації з тих наукових літературних джерел, які обговорювались на семінарських заняттях або опрацьовувались при самостійній роботі.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю (для денного відділення):

Перше питання:

24 балів – повне викладення теоретичного питання, яке демонструє знання основної і допоміжної літератури. Відповідь чітко і логічно побудована, містить висновок, показує знання студентом тих психологів, які розробляли дане питання, та їх робіт.

20 балів – повне викладення теоретичного питання, яке демонструє знання основної літератури. Відповідь чітко і логічно побудована, містить висновок.

16 балів – неповне викладення теоретичного питання, яке демонструє знання основної літератури. Відповідь досить логічно побудована, містить висновок.

8 балів – неповне викладення теоретичного питання. Відповідь фрагментарна, немає висновку.

0 балів – відповідь відсутня.

Друге питання:

23 балів – повне викладення питання й розуміння того теоретичного положення, якого воно стосується. Приклад придуманий самостійно, аргументований і повністю відповідає даному теоретичному положенню.

20 балів – повне викладення питання й розуміння того теоретичного положення, якого воно стосується. Приклад придуманий самостійно, відповідає даному теоретичному положенню.

16 балів – неповне викладення питання, розуміння того теоретичного положення, якого воно стосується. Приклад взятий з лекційного матеріалу або робіт, що обговорювались на семінарських заняттях.

8 балів – неповне викладення питання. Приклад не наведений.

0 балів – відповідь відсутня.

Третє питання:

23 балів – повне викладення питання, знання наукового джерела, розуміння загальної проблематики, якої воно стосується. Відповідь чітко і логічно побудована, містить висновок.

20 балів – повне викладення питання, знання наукового джерела, якого воно стосується. Відповідь логічно побудована, містить висновок.

16 балів – неповне викладення питання, знання наукового джерела, якого воно стосується. Відповідь містить висновок.

8 балів – неповне викладення питання. Висновку немає.

0 балів – відповідь відсутня.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю (для заочного відділення):

Перше питання:

24 балів – повне викладення теоретичного питання, яке демонструє знання основної і допоміжної літератури. Відповідь чітко і логічно побудована, містить висновок.

20 балів – повне викладення теоретичного питання, яке демонструє знання основної літератури. Відповідь містить висновок.

16 балів – неповне викладення теоретичного питання. Відповідь містить узагальнення.

8 балів – неповне викладення теоретичного питання. Відповідь фрагментарна, немає висновку або узагальнення.

0 балів – відповідь відсутня.

Друге питання:

23 балів – повне викладення питання. Приклад придуманий самостійно, аргументований і повністю відповідає даному теоретичному положенню.

20 балів – повне викладення питання. Приклад придуманий самостійно, відповідає даному теоретичному положенню.

16 балів – неповне викладення питання. Приклад взятий з лекційного матеріалу або робіт, що обговорювались на семінарських заняттях.

8 балів – неповне викладення питання. Приклад не наведений.

0 балів – відповідь відсутня.

Третє питання:

23 балів – повне викладення питання, знання наукового джерела, якого воно стосується. Відповідь логічна, містить висновок.

20 балів – повне викладення питання, знання наукового джерела, якого воно стосується. Відповідь містить висновок.

16 балів – неповне викладення питання, знання наукового джерела, якого воно стосується. Відповідь містить узагальнення.

8 балів – неповне викладення питання. Висновку або узагальнення немає.

0 балів – відповідь відсутня.

Питання для самопідготовки

- 1) Охарактеризувати основні підходи до розуміння поняття методології і її ролі у розвитку психології
- 2) Охарактеризувати базові поняття психології (діяльність, спілкування, відображення, особистість, група та інші)
- 3) Охарактеризувати основні принципи психології (системності, розвитку, детермінізму та інші)

4) Охарактеризувати внесок у методологію психології – Виготського, Піаже, Рубинштейна, Леонтьєва, Ярошевського та інших

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

7. Рекомендована література

Основна література

1. Заїка Є.В. Навчально-методичний комплекс з курсу «Методологічні проблеми психології», Харків: ХНУ, 2007.
2. Кун Т. Структура научних революцій. М., 1968.
3. Ломов Б. Ф. Теоретические и методологические проблемы современной психологии. М., 1984.
4. Пономарев Я. А. Методологическое введение в психологию. М., 1983.

Допоміжна література

1. Выготский Л. С. Собрание сочинений. Т.1. М., 1981.
2. Кузьмин В. П. Принцип системности в теории и методологии К. Маркса. М., 1986.
3. Абульханова К. А. О субъекте психической деятельности: Методологические проблемы психологии. М.: Наука, 1973.
4. Давыдов В. В. Исчерпала ли себя естественнонаучная парадигма в психологии? // Вопросы психологии. 1997. N 3. С. 127 — 128.
5. Брушлинский А. В. Психология субъекта. М.: ИП РАН, СПб: Алетейя, 2003.
6. Тихомиров О. К. Понятия и принципы общей психологии. М.: МГУ, 2000.
7. Шульц Д. П., Шульц С. Э. История современной психологии. СПб: Евразия, 2001
8. Зинченко В. П. Методология или «охранная грамота»? // Вопросы психологии. 1997. N 3. С. 129 — 131.
9. Лубовский Д.В. Введение в методологические основы психологии: Учебное пособие. М.: Издательство Московского психолого-социального института; Воронеж: Издательство НПО «МОДЭК», 2005.

**Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю
з курсу «Методологічні проблеми психології»
к.психол.н., доц.Зайки Є.В.**

Перше питання:

24 балів – повне викладення теоретичного питання, яке демонструє знання основної і допоміжної літератури. Відповідь чітко і логічно побудована, містить висновок, показує знання студентом тих психологів, які розробляли дане питання, та їх робіт.

20 балів – повне викладення теоретичного питання, яке демонструє знання основної літератури. Відповідь чітко і логічно побудована, містить висновок.

16 балів – неповне викладення теоретичного питання, яке демонструє знання основної літератури. Відповідь досить логічно побудована, містить висновок.

8 балів – неповне викладення теоретичного питання. Відповідь фрагментарна, немає висновку.

0 балів – відповідь відсутня.

Друге питання:

23 балів – повне викладення питання й розуміння того теоретичного положення, якого воно стосується. Приклад придуманий самостійно, аргументований і повністю відповідає даному теоретичному положенню.

20 балів – повне викладення питання й розуміння того теоретичного положення, якого воно стосується. Приклад придуманий самостійно, відповідає даному теоретичному положенню.

16 балів – неповне викладення питання, розуміння того теоретичного положення, якого воно стосується. Приклад взятий з лекційного матеріалу або робіт, що обговорювались на семінарських заняттях.

8 балів – неповне викладення питання. Приклад не наведений.

0 балів – відповідь відсутня.

Третє питання:

23 балів – повне викладення питання, знання наукового джерела, розуміння загальної проблематики, якої воно стосується. Відповідь чітко і логічно побудована, містить висновок.

20 балів – повне викладення питання, знання наукового джерела, якого воно стосується. Відповідь логічно побудована, містить висновок.

16 балів – неповне викладення питання, знання наукового джерела, якого воно стосується. Відповідь містить висновок.

8 балів – неповне викладення питання. Висновку немає.
0 балів – відповідь відсутня.

Зразки завдань до поточних контрольних робіт за темами**ВАРІАНТ №1**

1. Методологія як предмет вивчення та як поняття.
2. Структура наукової концепції
3. Порівняйте методологічний та теоретичний рівні біхевіорального підходу.

ВАРІАНТ №5

1. Проблема об'єкта та предмета психології.
2. Співвідношення загальної та теоретичної психології за Л.С. Виготським.
3. Провести методологічний аналіз практичної проблеми усунення агресивності.

Зразки завдань до підсумкового семестрового контролю**ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1**

1. Роль методології у дослідницькій роботі психолога.
2. Базові поняття психології.
3. Порівняйте методологічні основи концепції І.П. Павлова та гештальт-психології.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 9

1. Сутність ймовірнісних законів у психології.
2. Методологічний плюралізм за А.В. Юревичем.
3. Провести методологічний аналіз дослідницької проблеми розробки опитувальника конформності.